

УДК 82.09“653”“715”(438.32)

ЗАСАДИ МЕДІЄВІСТИЧНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА У ЛЬВОВІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ГЕРМАНІСТИЧНОЇ МЕДІЄВІСТИКИ

Світлана Павлівна Маценка

fiskova@yandex.ru

Доктор філологічних наук, доцент

Кафедра німецької філології

Львівський національний університет імені Івана Франка

Вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна

Анотація. Відзначено вагомий науковий доробок кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка у сфері медієвістичного літературознавства. Наголошено, що хоч відповідна літературознавча школа і не була створена, однак тут закладено серйозне підґрунтя для вивчення літературних явищ західноєвропейського Середньовіччя, яке набуло свого продовження. Вказано, що цьому передусім сприяла публікація посібника „Історія Середніх віків та Відродження” М. С. Шаповалової, Г. Л. Рубанової, В. А. Моторного, а також „Історії світової літератури. Західноєвропейське Середньовіччя (III–XIV ст.)” Г. Л. Рубанової. Ці книги є не тільки інформаційним джерелом та методологічним керівництвом у навчальному процесі, вони переконливо засвідчили свій науковий потенціал. Проаналізовано концепцію підручника, яка ґрунтується на ідеї порівняльного вивчення середньовічної західноєвропейської літератури і теорії історичної антропології й склалася під впливом визнаної західною наукою російської школи. У зв'язку із такою складною і важливою сферою зацікавлення на кафедрі, окреслено низку актуальних проблем, пов'язаних із новітньою медієвістикою, які можна вважати дослідницькими векторами, а саме означення історичного знання, розуміння інакшості і модерності середньовічної літератури, наголошення на змінному образі Середньовіччя у великому часі, тлумачення картини світу середньовічної культури. До аналізу залучено також рецензію на посібник відомого медієвіста-літературознавця І. Качуровського, який особливу увагу звертає на необхідність забезпечення навчального курсу з історії

західноєвропейської середньовічної літератури відповідними україномовними матеріалами, звернувши увагу поміж іншим на переклади найстарших пам'яток германської поезії І. Франком. Констатовано необхідність особливо уважного ставлення до напрацьованого матеріалу з метою подальшого розвитку цього важливого літературознавчого фаху.

Ключові слова: історія літератури західноєвропейського Середньовіччя, Г. Л. Рубанова, медієвістика, порівняльне вивчення літератур, інаковість і модерність середньовічної літератури.

Інтерес до медієвістики як галузі гуманітарних наук, яка вивчає історію середньовічної культури, нині помітно зростає, живлений дебатами щодо суті Середньовіччя, його тривалості, його співвіднесення з модерном, його інаковості й актуальності, його історіографічного конструювання і реконструювання, його ролі у самовизначенні сучасності, в якій воно присутнє у формі „історії пам'яті” (Я. Ассман). У контексті цих міркувань порушується проблема історичного знання як такого: „Чим же є історичне знання, – запитує відомий німецький історик-медієвіст Отто Герхард Екселе, – якщо це ані відображення минулої реальності, ані проста вигадка?”, і висновує: „Воно є репрезентацією минулої реальності” [9, с. 8]. Цей підхід покладено в основу визначення минулих епох, таких як античність, Середньовіччя, Ренесанс, Реформація, Новий час, якості мисленнєві структури, що виникли емпірично, тобто опираючись на історичний матеріал, і є атрибутами, смисловими утвореннями, за допомогою яких, як стверджують історики мистецтва Бернд Карк і Стефан Швайцер, історичний час упорядковується до ментальних образів інтерпретованої історії й як такий відтворюється („Імагінації епох. Образи витлумаченої історії” – „Epochenimaginationen. Bilder gedeuteter Geschichte”, 2002). Медієвістика як наукова сфера є відтак цікавим і плідним дослідницьким полем, звернення до якого відповідає вимогам і перспективам новітнього літературознавства. З огляду на те, що невід'ємною частиною медієвістики є історія середньовічної західноєвропейської літератури, яка входить у вузівський курс історії зарубіжної літератури, вона заслуговує на особливу увагу. Внаслідок переорієнтації останнім часом цієї навчальної дисципліни значущість медієвістики вбачають саме в тому, що вона взяла на себе функцію зчленування поміж новітнім літературознавством і лінгвістикою, оскільки їй належать частини в обох дисциплінах, у результаті чого її сприймають як „сполучну

ланку загального фаху” (Г.-Й. Шівер) [10, с. 56]. У медієвістиці особливо помітна схильність до парадигми інтеркультуралізму, що дозволяє розв’язання в її межах актуальних проблем, порушених культурологічно орієнтованими літературознавством та мовознавством.

За безумовної актуальності медієвістики й нагальної необхідності активізації медієвістичної діяльності, в Україні, на жаль, обмаль досліджень з літератури європейського Середньовіччя, попри те, наприклад, що літературна германістика доволі успішно розвивається, орієнтуючись, однак, здебільшого на літературу Нового часу. У цьому зв’язку, цікаво, що й українські дослідники доволі часто посилаються на тривалий час чи не єдиний навчальний посібник для студентів університетів українською мовою під назвою „Історія зарубіжної літератури: Середні віки та Відродження” (Львів: Вища школа), створений на кафедрі зарубіжної літератури (тепер світової літератури) Львівського національного університету імені Івана Франка доцентами кафедри Марією Семенівною Шаповаловою, також авторкою монографії „Шекспір в українській літературі” (Львів : Вища школа, 1976. – 212 с.), Галиною Леонтіївною Рубановою та доктором філологічних наук, професором-славістом Володимиром Андрійовичем Моторним; 2003 року опубліковано навчальний посібник „Література західноєвропейського середньовіччя” за редакцією Н. О. Висоцької (Вінниця : Нова книга. – 464 с. (2005 року – друге видання); 2011 року – навчальний посібник „Світова література доби Середньовіччя та епохи Відродження. Картина світу. Естетика. Поетика” І. В. Козлика. – Івано-Франківськ : Симфонія форте. – 344 с.). Підручник зазнав чотири перевидання – 1973, 1982, 1993, 2011. Вочевидь книга слугує не тільки важливим, добре структурованим, візуалізованим інформаційним джерелом, але й має достатньо високий науковий рівень, що дозволяє використовувати її як підґрунтя для аргументування при розв’язанні наукових проблем. „Історії літератури видаються островами, які височіють у потоці досліджень, шматком материка, в якому їхні важливі й принаймні на якийсь час релевантні результати стають осяжним синтезом, пропонуючи хоча б частково новий, твердий, безпечний ґрунт, якому читач – дилетант так само, як і той, хто вчиться, чи спеціаліст – довіряє, і на який суттєво орієнтуються подальші дослідження – визнаючи це чи ні, погоджуючись чи заперечуючи”, – стверджує німецький історик середньовічної

літератури Р. Броєр [6, с. 63]. Авторка розділу про літературу Середніх віків Г. Л. Рубанова у 2004 році опублікувала також „Історію світової літератури. Західноєвропейське Середньовіччя (III–XIV ст.)” (Львів : ПАІС). Отже, можна стверджувати, що львівські історики літератури заклали підвалини для розвитку медієвістичного літературознавства, і хоча наукова школа не склалася, важливий факт їхньої діяльності дозволяє порушити низку проблем, пов'язаних із так званим її „вторинним” характером стосовно російської школи і тим більше стосовно західної науки, із загальною концепцією історії середньовічної літератури та Відродження, методами вивчення середньовічної літератури, питаннями її актуальності та модерності, мовної специфіки.

Важливим додатковим виміром дослідження Середніх віків О. Г. Ексле вважає врахування історико-епістемологічних умов, радіуса дії і меж дослідження та розмови про Середньовіччя. Із цього погляду, багаторічний проект з історії зарубіжної літератури Середніх віків та Відродження на кафедрі зарубіжної літератури у Львові меншою мірою відзначається науковою та методологічною оригінальністю, натомість, що особливо важливо, презентує україномовний варіант важкодоступного матеріалу. Автори підручника, закономірно для того часу, суттєво знаходилися під впливом визнаної західною медієвістикою російської школи, а також орієнтувалися на досі авторитетну „Историю западноевропейской литературы: Раннее Средневековье и Возрождение” зп редакцією академіків Алексєєва М. П. і Жирмунського В. М., професорів Мокульського С. С. і Смірнова А. А. (Москва : Учпедгиз, 1947, Москва: Высшая школа, 2000). Відтак основним принципом компонування матеріалу став компаративний, згідно з переконаннями, обґрунтованими у працях видатних російських учених (наприклад, В. М. Жирмунский „Средневековые литературы как предмет сравнительного литературоведения” (1971 р.), Е. М. Мелетинский „Проблемы сравнительного изучения средневековой литературы (Запад / Восток)” (1988 р.)). Це вимагало від авторів посібника неабияких знань і начитаності, серйозної підготовки і просто природної схильності до широкоформатного сприйняття давньої літератури. В. М. Жирмунський писав: „Дійсно, природа самого історичного матеріалу середньовічних літератур і Заходу, і Сходу дає всі підстави для вивчення його порівняльним методом... Героїчний епос, куртуазний роман і куртуазна лірика, легенда, казка і побутова новелістика за своїми жанровими

особливостями, сюжетами і мотивами, персонажами, ідеологічним змістом і художнім стилем є явищами інтернаціональними, у вужчих чи ширших культурно-географічних межах, визначених більшою чи меншою близькістю соціального і культурного розвитку відповідних народів та культурними контактами між ними. Тому вони не можуть розглядатися у вузьких межах історії однієї мови чи народу без урахування, з одного боку, – аналогічних шляхів літературного і суспільного розвитку, з іншого – активної взаємодії між різними його учасниками в межах єдиного процесу соціально-історичного розвитку людства” [1, с. 186]. Те, із чим переконливо знайомить підручник і що є вагоме для сприйняття середньовічної літератури, полягає у тому, що тут, словами В. М. Жирмунського, „не доводиться говорити ані про зміну літературних напрямів, ані про впливи”, бо „типове панує над індивідуальним, зміна літературних течій представлена як послідовність літературних жанрів. У межах панівних жанрів замкнено індивідуальну творчість; жанр є вираженням не індивідуально-своєрідного, а соціально-типового світогляду і стилю” [1, с. 187]. Однією з важливих переваг підручника М. С. Шаповалової, Г. Л. Рубанової і В. А. Моторного слід вважати його історико-антропологічну спрямованість, суттєво зумовлену впливом теорії визначного медієвіста А. Я. Гуревича. Учений був переконаний, що світ культури в певному суспільстві певної історичної епохи утворює своєрідну глобальність – „це ніби невидиме всеохоплююче середовище, в яке занурені всі члени суспільства” [2, с. 9]. Для розуміння поведінки людей, їх життєдіяльності необхідно знати головні властивості цього „ефіру” культури. Дослідник виокремив деякі категорії, які, на його думку, утворюють картину світу – час, простір, право, праця, багатство, – припустивши, що цей ряд може продовжуватися. Авторка розділу про літературу раннього і зрілого Середньовіччя Галина Леонтіївна Рубанова активно відстоювала позицію, сформульовану А. Я. Гуревичем, щодо можливості розуміння культури минулого тільки за історичного підходу, вимірюючи її відповідною міркою. „Не можемо ми, ігноруючи систему цінностей, які лежать в основі світогляду людей середньовічної епохи, зрозуміти й їхню культуру”, – стверджував дослідник [2, с. 19]. Під час лекцій Галина Леонтіївна наголошувала на необхідності усвідомлення при вивченні середньовічної культури особливої ролі жесту, слова, незвичного сприйняття часу, парадоксальних переплетень полярних

протилежностей – похмурого і комічного, приземленого, спіритуального і грубо тілесного, життя і смерті. Середньовічні „безглуздості” і „недоладності”, за А. Я. Гуревичем, потребували додаткових пояснень і адекватного розуміння. „Необхідно спробувати розкрити внутрішній зміст, потаємний смисл цієї культури, далекої від нас не тільки у часі, але й за усім своїм ладом” [2, с. 23]. Історик середньовічної літератури за покликанням, Галина Леонтіївна дотримувалася цього закликку видатного медієвіста. За цього в полі зору завжди залишалася сучасність: „Ми ставимо людям інших епох, суспільств і цивілізацій наші питання, але очікуємо отримати їхні відповіді, бо лише в такому разі можливий діалог. Тому потрібно погодитися з тим, що історичне пізнання неминуче є діалогом культур, що для нього давно необхідні обидві сторони – культура минулого, яка є предметом вивчення, і культура сучасна, до якої належить дослідник, від імені якої він шукає можливості розпочати цей діалог”, – писав А. Я. Гуревич [2, с. 7]. Відтак проблема актуальності й модерності літератури західноєвропейського Середньовіччя стояла і перед колективом авторів посібника, тим більше, що вони мали подати давню літературу для студентів як цікавий і плідний для роздумів матеріал.

Німецький літературознавець, спеціаліст із романської медієвістики Ганс Роберт Яусс у своїй відомій праці „Альтеритет і модерність середньовічної літератури” („Alterität und Modernität der mittelalterlichen Literatur”, 1977) визначає завданням історичної герменевтики зробити доступним мистецтво й літературу минулого, які стали нам чужими. Дослідницький та освітній інтерес до цієї літератури вчений виправдовує трьома підставами: естетичною насолодою, вражаючою інаковістю і характером моделі середньовічних текстів. „Безпосередній пререфлексивний досвід читача, який імпліцитно завжди вже враховує випробовування читабельності, утворює необхідний перший герменевтичний місток. Посередницька продуктивність або герменевтична функція естетичної насолоди виявляється в тому, що завдяки зростаючій згоді чи *via negation*, завдяки виникненню незадоволення від читання, стає відчутною захоплююча чи негативно вражаюча інаковість світу, відкритого текстом. Усвідомлення цієї інаковості усамітненого минулого вимагає рефлексивного сприйняття її вражаючих аспектів, що методично реалізується як реконструкція горизонту очікування адресатів, для яких початково був створений

текст. Цей другий герменевтичний крок тим часом зовсім не має бути метою розуміння, у такий спосіб набуто пізнання інаковості не має залишатися тільки загостреним, об'єктивованим через зняття горизонту варіантом історичного опредмечування. Через проходження відчуження інаковості має віднаходитися її можливий смисл і виникати питання про значення, яке історично сягало б значно далі, виходячи за межі початкової комунікативної ситуації" [8, с. 10]. Серед аспектів інаковості, які особливо ускладнюють сприйняття середньовічної літератури сучасним читачем, Г. Р. Яусс називає той факт, що тексти цієї літератури не є результатом класичної єдності автора та твору й до того ж у більшості сприймалися адресатами на слух, що, на думку вченого, засвідчує, „якою високою мірою наше сучасне розуміння літератури визначено письмовою традицією, одиничністю авторства й автономією сприйнятого як твір тексту" [8, с. 15]. Саме усну традицію дослідник вважає тим аспектом інаковості, який закрив для нас середньовічну літературу як „попередній час". Середньовіччя, на його думку, виявляється у своїй літературі як модель закритої в собі культури і суспільства, в яких література відчутна ще у своїй практиці нормотворчих функцій, якій притаманний консерватизм, в межах якого вона наділена власним принципом наслідування, далеким від аристотелівського, і власною літературною системою, виявляючи при цьому вражаючу здатність засвоєння античності й чужих культур. Розмірковуючи над актуальністю Середньовіччя, сучасні медієвісти вважають, що не саме Середньовіччя, а його змінний у часі образ пропонує ґрунт для його посиленого вивчення: „саме у цій післядії, у рецепції Середньовіччя полягає значимість медієвістики", – висновує Г.-В. Гец [7, с. 14]. Це доволі співзвучно із переконаннями авторів посібника, які враховували здобутки новітнього літературознавства, аналізуючи тексти середньовічної літератури. У зв'язку, наприклад, із суттєвою для цієї літератури проблемою анонімності й авторства Галина Леонтіївна Рубанова цікавилася теорією автора, а особливо образом автора, який конструюється в тексті. Вважають, що саме сучасне літературознавство спричинилося до „повернення автора в медієвістиці", наголошуючи при цьому, що мовиться не про автора в його „старому образі", а про текстову конструкцію авторства.

Автори посібника з історії середньовічної літератури свідомі особливої відповідальності, яку Р. Бройер визначає у трьох аспектах [6, с. 63]: точні й докладні знання і передавання текстів

разом з їхніми історико-соціокультурними планами, філософським та історико-літературним упорядкуванням й естетичною оцінкою, надійне використання і залучення новітніх досліджень, а також змістовно та мовно переконлива організація самотійного шляху крізь історію літератури, яка навіть тоді забезпечує якісно новий цільний погляд на епоху, коли зосереджується на дослідженні окремих проблем, бо сума тут є значно більшою, аніж сукупність її частин. Під цим кутом зору посібник М. Шаповалової, Г. Рубанової і В. Моторного аналізує літературознавець і перекладач, знавець літератур європейського Середньовіччя, лектор Українського Вільного університету у Мюнхені Ігор Васильович Качуровський, рецензія якого засвідчує інтерес до львівського проекту також у колах українських учених-емігрантів („Огляд книжки „Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження” (Автори: М. С. Шаповалова, Г. Л. Рубанова, В. А. Моторний. 2-ге вид., Львів, 1982, 438 стор. з ілюстр. і картами)”). Заперечуючи уявлення про „Середньовіччя як про царство мороку й суцільного мракобісся, з якого людство визволила тільки доба Відродження”, і відстоюючи позицію, що за емоційно амбівалентним терміном „Середньовіччя” постає світ „невичерпно багатий, хоч і жорстоко суперечливий, сповнений кривавої боротьби й трагічних втрат..., але й великих осяянь людського духу та неперехідних здобутків творчої енергії й думки” [3, с. 5], рецензент позитивно оцінює той факт, що Середньовіччю в підручнику приділено об’ємний розділ, хоч він і знаходить у ньому прогалини і неточності [3, с. 17]. Найбільшими претензіями професора Качуровського до тексту посібника є „написання з другої руки”, тобто посилення на російські переклади і російських учених, а також відсутність посилення на українські переклади аналізованих творів, хоч він і сам спростовує цей закид їхньою відсутністю. „Вельми показове й те, – пише рецензент, – що в „Спискові літератури” не подано самої літератури – себто тих перекладів українською мовою творів середньовічної та відродженської поезії і прози, що є об’єктом університетських студій і без ознайомлення з якими всілякі аналізи й характеристики стають порожньою балаканиною... Тут може бути тільки одне пояснення: перекладів так мало, що їх воліли просто не згадувати” [3, с. 339]. Серед незгаданих у посібнику перекладів І. Качуровський справедливо вказує на те, що „Пісню про Гільдебранта” українською мовою переклав Іван Франко, хоча і сам він наводить приклад із неї за монографією Леоніда Рудницького

„Франко і німецька література” (Мюнхен, 1974). Дійсно, книга Івана Франка „Найстарші пам'ятки німецької поезії IX–XI вв. Тексти, переклади й пояснення (Львів : Загальна Друкарня, ул. Пекарська ч. 32, 1913. – 63 с.)”, яку Л. Рудницький називає „може найціннішою збіркою Франкових перекладів із чужоземних літератур” [4, с. 23], мала б бути обов'язковою складовою україномовної історії західноєвропейської літератури Середньовіччя, тим більше, що містить переклади Мерзебурзьких заклинань, „Вессобрунської молитви”, „Пісні про Гільдебранда й Гадубранда”, „Муспіллі”, точно передаючи зміст, ідейний задум та тон оригіналу. Як зазначає Л. Рудницький: „Вартість цієї тепер біографічної рідкості для українського читача надзвичайно велика не тільки тому, що в ній перший раз надруковані українською мовою головні найстарші пам'ятки німецької літератури, але і тому, що у ній містяться теж погляди Франка на німецьку мову і літературу, як і на культурні досягнення німецького народу взагалі” [4, с. 23]. Відсутність антології текстів середньовічної західноєвропейської літератури українською мовою як доповнення до посібника досі залишається нерозв'язаною проблемою.

Така трудомістка праця, як Історія зарубіжної літератури Середніх віків та Відродження, мала б неодмінно бути продовжена внаслідок того, що і самі епохи, про які тут йдеться, і пов'язаний з ними історіографічний процес надзвичайно складні. Тому особливо цінна вже напрацьована система, логіка, методика їхнього сприйняття. Закономірно, що за наявності такої особливої наукової сфери зацікавлення, на кафедрі слід продовжувати культивувати поглиблене вивчення окремих проблем літератури Середньовіччя. Таким, наприклад, стало дослідження генези та еволюції блазня в англійській літературі Середньовіччя та Відродження Галини Пастушук. Варто активніше зосереджуватися на її сучасній рецепції, як-от у презентації міфопоетичних моделей світу в творчості представників гуртка „Інклінгів” Вікторії Бурмістрової чи перекладі з французької книги „Любов і західна культура” Дені де Ружмона Яриною Тарасюк (Львів : Літопис, 2001). Слід також приділяти увагу закономірній близькості історії та теорії літератури зазначеного періоду й її відгомону в сучасній літературі, як, зокрема, усвідомлення ролі усної традиції в сучасному романі у працях Світлани Маценки, щоб не тільки не втратити напрацьований історико-літературний і науковий потенціал, але й, що особливо важливо, суттєво поглиблювати його.

1. *Жирмунский В. М.* Средневековые литературы как предмет сравнительного литературоведения / В. М. Жирмунский // Известия АН СССР. Отделение литературы и языка. – М., 1971. – Т. XXX. – Вып. 3. – С. 185–197.
2. *Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры / А. Я. Гуревич. – М. : Искусство, 1984. – 350 с.
3. *Качуровський І.* Генерика і архітектоніка / Ігор Качуровський. – К. : Вид дім „Києво-Могилянська академія”, 2005. – 380 с.
4. *Рудницький Л.* Иван Франко і німецька література / Леонід Рудницький. – Мюнхен : Logos, 1974. – 225 с.
5. *Шаповалова М. С.* Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження / М. С. Шаповалова, Г. Л. Рубанова, В. А. Моторний ; [за ред. Я. І. Кравця]. – К. : Знання, 2011. – 476 с.
6. *Bräuer R.* Kriterien der Literaturgeschichtsschreibung / Rolf Bräuer // Mediävistische Literaturgeschichtsschreibung. Gustav Ehrismann zum Gedächtnis (Symposion Greifswald, 18.09 bis 1.9.1991) ; [Hrsg. von Rolf Bräuer und Otfried Ehrismann]. – Göppingen : Kümmerle Verlag, 1992. – S. 63–80.
7. *Goetz H.-W.* Die Aktualität des Mittelalters und die „Modernität“ der Mediävistik / Hans-Werner Goetz // Mediävistik im 21. Jahrhundert. Stand und Perspektiven der internationalen und interdisziplinären Mittelalterforschung. – München : Wilhelm Fink, 2003. – S. 11–18.
8. *Jauss H. R.* Alterität und Modernität der mittelalterlichen Literatur / Hans Robert Jauss // Gesammelte Aufsätze 1956–1976. – München : Wilhelm Fink Verlag, 1977. – S. 9–48.
9. *Oexle O. G.* Die Dauer des Mittelalters / Otto Gerhard Oexle ; [Hrsg. von A. Speer, D. Virmer]. – Berlin : Walter de Gruyter, 2008. – S. 3–25.
10. *Schiewer H.-J.* Zur Situation der Mediävistik / Hans-Jochen Schiewer // Kerncurriculum BA-Germanistik. Chancen und Grenzen des Bologna-Prozesses ; [Hrsg. von G. Mein]. – Bielefeld : Transcript, 2006. – S. 53–63.

ОСНОВЫ МЕДИЕВИСТИЧЕСКОГО ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ ВО ЛЬВОВЕ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ ГЕРМАНИСТИЧЕСКОЙ МЕДИЕВИСТИКИ

Светлана Павловна Маценка

fiskova@yandex.ru

Доктор филологических наук, доцент

Кафедра немецкой филологии

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Ул. Университетская, 1, 79000, г. Львов, Украина

Аннотация. Отмечается весомый научный задел кафедры мировой литературы Львовского национального университета имени Ивана Франко в сфере медиевистического литературоведения. Подчеркнуто, что хотя соответствующая литературоведческая школа и не была создана, все же здесь было заложено серьезное основание для изучения литературных явлений западноевропейского Средневековья, которое получило своё развитие. Указывается, что этому прежде всего способствовала публикация учебника „История Средних веков и Возрождения” М. С. Шаповаловой, Г. Л. Рубановой, В. А. Моторного, а также „Истории мировой литературы. Западноевропейское Средневековье (III–XIV вв.)” Г. Л. Рубановой. Эти книги являются не только информационными источниками и методологическим руководством в учебном процессе, они убедительно засвидетельствовали свой научный потенциал. Анализируется концепция учебника, которая основывается на идее сравнительного изучения средневековой западноевропейской литературы и теории исторической антропологии, сложившейся под влиянием признанной западной наукой русской школы. В связи с такой сложной и важной сферой заинтересованности на кафедре очерчено ряд проблем, связанных с новейшей медиевистикой, которые можно считать векторами исследования, а именно определение исторического знания, понимания инаковости и модерности средневековой литературы, указание на изменившийся образ Средневековья в большом времени, объяснение картины мира средневековой культуры. К анализу приобщена рецензия на учебник известного медиевиста-литературоведа И. Качуровского, который особое внимание уделяет необходимости обеспечения учебного курса по истории западноевропейской средневековой литературы соответствующими украиноязычными материалами, обратив внимание на переводы давних памятников германской поэзии Иваном Франко. Констатируется необходимость внимательного отношения к наработанному материалу с целью дальнейшего развития этой важной литературоведческой специальности.

Ключевые слова: история литературы западноевропейского Средневековья, Г. Л. Рубанова, медиевистика, сравнительное изучение литератур, инаковость и модерность средневековой литературы.

PRINCIPLES OF MEDIEVAL LITERATURE STUDIES IN LVIV IN THE CONTEXT OF MODERN GERMANIC MEDIEVAL STUDIES

Svitlana Macenka

fiskova@yandex.ru

*The department of German philology
Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska Str. 1, 79000 Lviv, Ukraine*

Abstract. The report noted the important scientific contribution of the World Literature Department of Ivan Franko National University of Lviv in medieval literature studies. It is emphasized that although the relevant literary school was not created, but there a serious foundation for literary phenomena of Western European Middle Ages research was laid, which was further developed. It is also indicated that primarily the publication of the textbooks *The History of the Middle Ages and the Renaissance* by M. S. Shapovalova, H. L. Rubanova and V. A. Motornyi, and *The History of World literature. Western European Middle Ages (3rd – 14th cc.)* by H. L. Rubanova contributed to this development. These textbooks are not only the source of information and guidance in the learning process, but also they convincingly demonstrated their scientific potential. The conception of the textbooks was analyzed, basing on the idea of comparative studies of Western medieval literature and the theory of historical anthropology, which developed under the influence of the Russian school recognized by western science. In relation with this complex and important area of interest for the department a number of current issues related to the latest medieval studies were outlined, which can be considered as vectors of investigation, namely the definition of historical knowledge, the understanding of otherness and modernity of medieval literature, highlighting the changing image of the Middle Ages within the great time, the interpretation of medieval culture world depiction. The analysis involved a review of known medievalist and literary critic I. Kachurovsky, who draws special attention to the need for providing the course in the history of Western medieval literature with relevant Ukrainian language materials, referring to the translation of the oldest monuments of Germanic poetry by Ivan Franko. The need for particular careful attention to the accumulated material for further development of this important field of literary research is ascertained.

Key words: history of Western literature of the Middle Ages, H. L. Rubanova, medieval studies, comparative literature studies, otherness and modernity of medieval literature.

References

1. Zhyrmunski V. M. Srednevekovye literatury kak predmet sravnitel'nogo literaturovedeniya [Medieval literatures as an object of comparative literature studies.]. *Izvestiya AN SSSR. Otdelenie literatury i jazyka* [News of USSR Academy of Sciences. Literature and language department]. Moscow, 1971, v. XXX, ed. 3, pp. 185–197. (in Russian).
2. Gurevich A. Ya. *Kategorii srednevekovoy kultury* [Categories of medieval culture]. Moscow, 1984, 350 p. (in Russian).
3. Kachurovsky I. *Generyka i arkhitektonika* [Genesis and architectonics]. Kyiv, 2005, 380 p. (in Ukrainian).
4. Rudnytskyi L. *Ivan Franko i nimetska literatura* [Ivan Franko and German literature]. Munich, 1974, 225 p. (in Ukrainian).
5. Shapovalova M. S., Rubanova H. L., Motornyi V. A. *Istoriia zarubiznoi literatury. Seredni viky ta Vidrodzhennia* [The History of the Middle Ages and the Renaissance]. Kyiv, 2011, 476 p. (in Ukrainian).

6. Bräuer R. Kriterien der Literaturgeschichtsschreibung. In: *Mediävistische Literaturgeschichtsschreibung. Gustav Ehrismann zum Gedächtnis (Symposion Greifswald, 18.09 bis 1.9.1991)*. Göttingen, 1992, S. 63–80.
7. Goetz H.-W. Die Aktualität des Mittelalters und die „Modernität“ der Mediävistik. In: *Mediävistik im 21. Jahrhundert. Stand und Perspektiven der internationalen und interdisziplinären Mittelalterforschung*. Munich, 2003, S. 11–18.
8. Jauss H. R. Alterität und Modernität der mittelalterlichen Literatur. In: *Gesammelte Aufsätze 1956–1976*. Munich, 1977, S. 9–48.
9. Oexle O. G. *Die Dauer des Mittelalters*. Berlin, 2008, S. 3–25.
10. Schiewer H.-J. Zur Situation der Mediävistik. In: *Kerncurriculum BA-Germanistik. Chancen und Grenzen des Bologna-Prozesses*. Bielefeld, 2006, S. 53–63.

Suggested citation

Macenka S. Zasady mediievistychnoho literaturoznavstva u L'vovi v konteksti suchasnoï hermanistychnoï mediievistyky [Principles of Medieval Literature Studies in Lviv in the Context of Modern Germanic Medieval Studies]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2015, no. 91, pp. 151–163. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 30.09.2015 р.